

VERDENS GANG

16 Sept 1946
Pulsåren mellom øst og vest.

Spørsmålet om sjøfarten på Donau hører til de store tviste-punktene i europeisk politikk. Et av de nærmeste målene for den anglo-amerikanske politikken i Øst-Europa og på Balkan, er å få gjort Donau til en samferdselsåre mellom øst og vest som er åpen for alle stater. Det vil bety en fortsettelse av den ordening som har bestått i lang tid, nemlig fri sjøfart på elven under internasjonalt overoppsyn. Inntil krigen var det to kommisjoner som sto for dette oppsynet: Den europeiske kommisjonen, opprettet av Pariskongressen etter Krimkrigen i 1856, som kontrollerte sjøfarten i deltaet, og Den internasjonale kommisjon, opprettet etter Versaillesfreden, som kontrollerte sjøfarten på selve elven.

Det sovjet-russiske standpunkt er at kontrollen over sjøfarten på Donau bare angår strandeierne, det vil si de 8 land elven renner gjennom. Det har sin interesse å minne om at den konferanse som Tyskland sammenkalte i Bukarest i oktober 1940 for drøfting av Donauspørsmålet, ble helt resultatløs på grunn av at Sovjet-Samveldet insisterte på at forvaltningen bare skulle varetas av det og Romania. Deltakere på konferansen var foruten Sovjet, Tyskland og Romania også Italia. Alt den gang hadde, som en ser, Sovjet sin linje helt klar: Ingen deltakelse av utenforstående i kontrollen.

Sovjets standpunkt

Da utenriksminister Byrnes kom til utenriksministermøtet i Paris i april, brakte han med seg en plan om gjenopprettelse av den internasjonale kontrollen over Donau. Denne planen ble støttet av Storbritannia. Det var videre de to staters hensikt å få ordningen inntatt i fredstraktatene med Romania, Bulgaria og Ungarn. Molotov satte seg imot dette med den begrunnelse at spørsmålet måtte avgjøres med deltakelse av alle Donaustater, således også de allerte land Tsjekkoslovakia og Jugoslavia. Det er imidlertid klart at Sovjets virkelige grunn var at det ikke ønsket en Donauavtale undertegnet av U.S.A. og Storbritannia, hvilket ville bli tilfellet hvis den skulle bli en del av fredstraktatene.

Men den politiske drakampen utspilles ved forhandlingsbordet, arbeider begge parter på å sikre sine posisjoner i de landene som ligger langs Donau. Sovjet-Samveldet har utvilsomt de beste kort på hånden. En rekke av Donaustatene er okkupert av russiske tropper og står som fiendeland under direkte russisk kontroll. Deres økonomi tilpasses systematisk den øst-europeiske blokken hvis tyngdepunkt Sovjet-Samveldet er. Etter de nylig inngåtte handelsavtaler mellom Sovjet, Ungarn og Romania vil halvparten av disse lands eksport gå til Sovjet. Det opprettes nye dampskipsselskaper for Donauftrafikken, hvor de russiske interesser er dominerende. Russerne har på denne måten skaffet seg et forsprang framfor vestmaktene. Disse siste har vært hemmet i sin operasjonsfrihet i Donau-området fordi de ikke har hatt politiske påtrykningsmidler til sin rådighet. UNRRA er også forsåvidt blitt en

*
Mens den politiske drakampen utspilles ved forhandlingsbordet, arbeider begge parter på å sikre sine posisjoner i de landene som ligger langs Donau. Sovjet-Samveldet har utvilsomt de beste kort på hånden. En rekke av Donaustatene er okkupert av russiske tropper og står som fiendeland under direkte russisk kontroll. Deres økonomi tilpasses systematisk den øst-europeiske blokken hvis tyngdepunkt Sovjet-Samveldet er. Etter de nylig inngåtte handelsavtaler mellom Sovjet, Ungarn og Romania vil halvparten av disse lands eksport gå til Sovjet. Det opprettes nye dampskipsselskaper for Donauftrafikken, hvor de russiske interesser er dominerende. Russerne har på denne måten skaffet seg et forsprang framfor vestmaktene. Disse siste har vært hemmet i sin operasjonsfrihet i Donau-området fordi de ikke har hatt politiske påtrykningsmidler til sin rådighet. UNRRA er også forsåvidt blitt en

skuffelse for dem som satte sine forhåpninger til denne organisasjons muligheter for å tjene som en kanal for Vestens økonomiske innflytelse i Øst-Europa. Men amerikanerne har hatt et meget godt kort på hånden som de har forsøkt å utnytte til siste trevl. Det er den store flåten av elvebåter som tyskerne førte med seg under tilbaketog og som til slutt havnet i Bayern, altså i den amerikanske sonen. Denne flåten spiller en meget stor rolle for trafikken på Donau. Gjentatte ganger er det fra russisk og jugoslavisk hold blitt krevde at disse fartøylene skulle leveres tilbake til de rette eiere, men amerikanerne har ikke villet. Som et eksempel på hvordan denne saken er blitt utnyttet i det politiske spillet, kan en nevne at amerikanerne satte som betingelse for å levere tilbake de jugoslaviske båtene at Jugoslavia skulle støtte det amerikanske kravet om fri skipsfart på Donau. Jugoslavenes avslag, og båtene ligger fremdeles i Bayern. Som en vil huske møtte den jugoslaviske regjeringen den amerikanske truslen om å bringe saken med de nedskutte flyene inn for Sikkerhetsrådet med en beskjed om at den i så fall ville bringe tilbakeholdningen av Donaubåtene inn for det samme forum.

Ved utenriksministermøtet i Paris ble det omsider oppnådd en slags enighet om en løsning av Donau-problemet. Sovjet-Samveldet gikk i prinsippet med på at skipsfarten på Donau skulle være åpen for alle nasjoner, men når det gjeldt kontrollen skulle bare de egentlige Donaustatene ha den bestemte innflytelse. På denne måten vil en unngå en gjenopprettelse av den internasjonale oppsynet i gammel form. Om denne overenskomsten vil få noe å si i praksis, er vel tvilsomt. Hele den politiske og økonomiske utvikling i disse områdene tyder på at Sovjet-Samveldet nok vil nå sitt mål, som er å eliminere all fremmed innflytelse i Øst-Europa og på Balkan, en innflytelse som vil virke hemmende på den sosiale og økonomiske revolusjon som nå finner sted i disse områdene.

Båter og politikk.

Reuters korrespondent i Belgrad arrestert.

Reuters korrespondent i Belgrad arrestert.

BELGRAD, 23. september. (NTB.) Reuters korrespondent i Belgrad, Manavitski, er blitt arrestert av det hemmelige jugoslaviske polit. Denne opplysningen nådde England i et privat brev for en tid siden, men den er nu bekreftet av utenriksdepartementet.

Direktøren for Reuter, Chancery, sendte i dag ut en redegjørelse der han hevder at arrestasjonen danner høydepunktet i en bevisst kampanje fra de jugoslaviske myndigheters side for å hindre at Reuter får en uavhengig korrespondent i landet. I april i år ble jugoslaven Bralovitsj pågrepet av politiet like etter at han helt uventet hadde trådt tilbake som Reuters korrespondent. En kjerner ikke avskjen til arrestasjonen. En annen jugoslav som overtok stillingen etter Bralovitsj, befinner seg nå i London, da de arbeidsvilkår han ble pålagt i Belgrad, var slik at han umulig kunne sende ærlige og upartiske meldinger. Jugoslavia har konsekvent nektet å innvilge innreise-tillatelse for korrespondenter av Reuters faste stab.

H. E.